

CRÍTICA

✍ JAUME CLARET

🕒 17/06/2017

La desigualtat no és genètica sinó històrica

'La lucha por la desigualdad' de Gonzalo Pontón. Pasado & presente.
850 pàg. / 29 €

Deia el poc sospitós **Adam Smith** que, "en una societat civilitzada, els pobres es proveeixen a

ells mateixos i també a l'enorme luxe dels seus superiors". El capitalisme hauria **accentuat aquesta desigualtat** fins a -després de l'excepció dels anys de postguerra a Occident- dur-la a l'extrem actual. Amb la voluntat de conèixer l'origen d'aquest desequilibri, de traçar en paraules del prologuista **Josep Fontana** "una genealogia del present", **Gonzalo Pontón** ha encarat el repte d'analitzar el sistema econòmic forjat al segle XVIII i, paral·lelament, del pensament que va consagrar una determinada concepció del **progrés econòmic com la nova panacea mundial**.

La lucha por la desigualdad s'organitza en una primera part, o trama, centrada en com es basteix el desequilibri. És a dir, com la naixent burgesia se "enfrentó a las clases subalternas de las que se había escindido" i va establir el capitalisme "como sistema social y forma de vida que excluía toda alternativa". La segona part, o ordit, en canvi, vol **desmuntar el pensament polític i econòmic** creat des de les noves classes dirigents per donar-hi "cobertura intelectual en su lucha por la desigualdad". En altres paraules, es vol contradir tant la seva racionalitat com la seva inevitabilitat.

La reinterpretació plantejada resulta provocadora, la metodologia en canvi s'até a la més estricta ortodòxia: la lectura crítica de les fonts. Aquí Pontón -editor transmutat en historiador- juga amb avantatge, ja que per les seves mans i editorials ha passat bona part de la historiografia publicada en aquest país les darreres cinc dècades. Aquest accés privilegiat, a obres i autors, juntament amb la destil·lació del millor del marxisme crític, el doten d'unes bases solidíssimes, però no l'exoneren de l'exhaustiu treball on cap títol rellevant -sovint en la seva llengua original- queda sense ser revisat i analitzat. Lluny de ser una llosa, **l'erudició es posa al servei d'un relat exigent**, però amb una voluntat d'incidència i transcendència en la interpretació del nostre passat i, per extensió, present.

LA HISTÒRIA COM A ARMA DE FUTUR

La mirada és càustica, però també rica i complexa. La linealitat tradicional és substituïda per **un relat menys determinista i tancat**, en què, per exemple, se'ns recorda com diferents alternatives d'industrialització haurien estat possibles i com el model anglès finalment triat va ser "gradual, parcial y local", i "significó escoger la opción más depredadora para la mayoría de los miembros de la especie humana". O, més endavant, desconstruïx

l'Enciclopèdia o l'expansió de la premsa com a altaveus d'un missatge evangèlic-totalitari: "*No hay más que una vía, la senda del progreso, porque cualquier otro camino no conduce más que a la tragedia*".

Armat de dades i ironia, Pontón ataca amb duresa tant el doble llenguatge dels contemporanis (dels il·lustrats als cameralistes, passant pels apologetes del capitalisme, el lliure comerç o la monarquia il·lustrada), ja que mentre defensaven la "*universalidad en la esfera pública*" exclouïen "*sistemáticamente a aquellos que carecían de las propiedades y la educación requeridas*". Igual de contundent es mostra amb les lectures complaents sobre el període fetes per la història tradicional.

Fidel als seus principis, l'editor- historiadore fa un llibre de tesi i combat: "*La desigualdad no está en los genes, no es una fuerza telúrica irresistible ni una maldición de los dioses: es producto de decisiones políticas. Y las decisiones políticas pueden y deben cambiarse, también con la política*". Per a Pontón, **es fa imprescindible trencar l'actual paradigma** que té adormides les consciències, si es vol combatre amb èxit la desigualtat i, sobretot, construir una alternativa econòmica i ideològica.